

– Який білий нині місяць у долині! – мовила собі Енн Блайт, прямуючи стежиною саду Райтів до дверей Діанного дому. Зусібіч у солоному приморському повітрі на неї падав вишневий цвіт.

Вона зупинилася на мить, щоб оглянути віддавна любій їй ліси та пагорби. Миле Ейвонлі! Глен Святої Марії давно став їй рідним домом, проте в Ейвонлі було те, чого не могло бути в Глені. На кожному кроці Енн зустрічали її власні привиди... поля, якими вона блукала в дні свого дівочтва, вітали її... звідусіль долинали невинні відлуння колишнього радісного життя... із усім довкруг були пов'язані щасливі спогади. Там і тут у садах квітнули духи давно зів'ялих троянд. Енн завжди любила повертатися додому, в Ейвонлі, навіть тоді, коли привід, як і цього разу, був сумний. Вони з Гілбертом приїхали на похорон його батька й Енн іще на тиждень затрималася в Зелених Дахах. Марілла та пані Лінд не могли відпустити її так скоро.

Її колишня біла кімнатка, як завжди, чекала на неї, і першого ж вечора Енн уздріла, що пані Лінд поставила там ще й великий затишний букет весняних квітів. Енн сховала в ньому обличчя й відчула ніжний аромат незабутніх дівочих років. Тут на неї чекала та Енн, якою вона була колись. Давня глибока радість ворухнулася в її серці. Кімнатка на піддашші обіймала, захищала й пригортала її до себе. Вона з любов'ю поглянула на своє старе ліжко, на ковдру з візерунком із яблуневого листа, яку зв'язала пані Лінд, на бездоганно білі подушки, обшиті химерним мереживом, яке пані Лінд сплела гачком, на Маріллині круглі плетені килимки на підлозі, на дзеркало, що відображало колись обличчя маленької сироти з дитячим, без жодної зморшки, чолом – сироти, яка, наплакавшись, заснула тут у давню найпершу ніч. І, забувши, що вона – щаслива мати п'ятох дітей, а в Інглсайді Сьюзен Бейкер уже вшосте в'яже загад-

кові крихітні черевички, Енн Блайт із Глена Святої Марії знову стала колишньою Енн із Зелених Дахів.

Отак замріяно дивилася вона в дзеркало, аж поки до кімнати зайшла пані Лінд зі стосом чистих рушників.

– Так гарно, Енн, коли ти знову вдома, будь певна. Ти поїхала дев'ять років тому, але нам із Маріллою досі тебе бракує. Хоча тут уже не так самотньо, відколи Деві женився. Міллі – чудова дівчина, а які пироги пече! Хіба лише цікава часом аж надміру. Проте я завжди казала й казатиму, що другої такої, як ти, в усьому світі нема.

– Ох, але це дзеркало безжальне, пані Лінд. Воно запевняє, що я вже не те колишнє дівча, – ледь сумовито проказала Енн.

– І все ж ти геть не зів'яла, – утішливо мовила пані Рейчел. – Колір обличчя лишився той самий... хоч ти ніколи не була рум'яна.

– Принаймні я не маю ще навіть натяку на друге підборіддя, – весело озвалася Енн. – І моя кімнатка пам'ятає мене, пані Лінд. Я цьому рада... жакливо було б, якби я повернулася й побачила, що вона геть мене забула. А місяць над Лісом Привидів так само прекрасний, як завжди.

– Наче велика золота небесна куля, правда? – мовила пані Лінд, відчуваючи, як її підхоплює вир поезії, і радіючи, що цих слів не чує Марілла.

– Погляньте на ялини супроти нього... і на берези в долині, що простягають гілля, мов руки, назустріч сріблястому небу. Тепер це великі дерева, а вони ж були молодесенькі, коли я щойно сюди приїхала. Це таки змушує мене відчувати свій вік.

– Дерева – мов діти, – відповіла пані Лінд. – Варто на мить відвернутися, як вони враз виростають. Узяти хоч малого Фреда Райта – йому лише тринадцять, а на зріст уже батька наздоганяє. На вечерю в нас пиріг із курятиною, а ще я напекла тобі лимонних тістечок. І в ліжко можеш лягати сміливо. Нині я провітрила постіль, і Марілла, не знаючи

цього, провітрила її ще раз... а Міллі, не знаючи, що ми обидві вже все зробили, провітрила її втретє. Надіюся, Мері-Марія Блайт поїде завтра. Вона страшенно любить їздити на похорони.

– Тітонька Мері-Марія – Гілберт кличе її так, хоча вона лише двоюрідна сестра його батька, – щоразу називає мене «Енні», – здригнулася Енн. – А коли невдовзі після весілля вона побачила мене вперше, то заявила: «Дивно, що Гілберт обрав тебе – адже довкруг було стільки гарних дівчат». Можливо, тому я її й не люблю... і Гілберт так само, хоч він надто відданий родині, щоб це визнати.

– Гілберт не затримається в Ейвонлі?

– Ні, завтра ввечері він повернеться в Глен. На нього там чекає пацієнт у дуже тяжкому стані.

– Еге ж, тепер його тут не тримає нічого, відколи торік померла його мати. Старий пан Блайт після того вже не оклигав – думав, що більше не має для чого жити. Такі вони, Блайти, – завжди були прив'язані до земного. Сумно, як подумати, що жодного з них уже не лишилося в Ейвонлі – така стара, добра сім'я. Зате Слоунів тут – хоч гать гати. Ну, та Слоунами вони були, Слоунами й залишаться, на віки вічні, амінь.

– Хай скільки тут буде Слоунів, після вечері я прогуляюся в нашій сади попід місяцем. Потім, вочевидь, я все-таки ляжу в ліжку... хоч я завжди вважала, що спати місячними ночами – то лише марна втрата часу... але вранці я прокинуся й побачу перші бліді сонячні промені понад лісом. І небо стане кораловим, а довкола пурхатимуть вільшанки... і, можливо, на моє підвіконня сяде маленький горобчик, а в сади розквітнуть фіолетові й золотаві братки.

– А всі ділеї в нас погризли кролі, – зажурено мовила пані Лінд, перевальцем рушаючи вниз до вігальні, потай утішена, що не потрібно більше нічого казати про місяць. Щодо цього Енн завжди була трохи дивна, і надії на те, що з віком вона зміниться, тепер майже не залишалось.

Діана йшла стежиною назустріч Енн. Навіть у сутінках видно було, що кучері її так само чорні, щоки рум'яні, а очі ясні. А проте сутінки не могли приховати й того, що вона стала дещо огрядніша – а Діана ніколи не належала до числа тих, кого в Ейвонлі кличуть сухоребрими.

– Не турбуйся, мила... я ненадовго.

– Наче *це* може мене турбувати, – докірливо відказала Діана. – Ти ж знаєш, я радше провела б вечір з тобою, ніж іти в гості. Ми ще й не наговорилися, а післязавтра ти знову їдеш. Та це весілля Фредового брата... ми не можемо не піти.

– Звісно. Але я забігла тільки на хвилинку. Ді, я пройшла нашим давнім шляхом – повз Джерело Дріад, Лісом Привидів, через ваш старий квітучий сад, і проминула Купіль Верболозу. Я навіть зупинилася, щоби поглянути на відображення верб у воді, як ми це робили в дитинстві. Тепер вони так виростили...

– Усе росте, – зітхнула Діана. – І малий Фред цьому доказ. Ми всі так змінилися... окрім тебе. Ти геть не змінюєшся, Енн. Як тобі вдається лишатися такою стрункою? А поглянь на мене!

– Справжня мати сімейства, – засміялася Енн. – Але тобі, Ді, поки що вдається уникати огрядності, звичної для середнього віку. Що ж до мене – скажімо, пані Доннел поділяє твою думку. Вона завважила на похороні, що я нітрохи не змінилася. Не те, що пані Ендрюс. *Та* вигукнула: «Господоньку, Енн, як ти постаріла!» Усе в очах – або у свідомості – того, хто дивиться на нас. Я почуваюся застарою, лише розглядаючи журнальні ілюстрації. Тамтешні герої й героїні почали здаватися мені *надто* юними. Та це пусте, Ді, завтра ми знову будемо п'ятнадцятилітніми дівчатами. Я прийшла саме для того, щоб сказати тобі це. Ми ціле пообіддя й вечір блукатимемо нашими давніми улюбленими місцями. Обійдемо їх усі – весняні поля і старі моховиті гаї, навідаємося до рідних закутків, і там, на дальніх пагорбах, знов відшукаємо колишню юність. Навесні можливо все, ти ж знаєш.

Завтра ми будемо не статечними відповідальними матерями, а сміхотливими дівчатами – такими, якою пані Лінд потай досі вважає мене. Бігме, у тім, щоби бути весь час дорослими, немає ніякої радості.

– О, як це схоже на тебе! Я дуже хотіла би прогулятись, але...

– Ніяких «але»! Я знаю, що ти думаєш: «А хто ж розігріє хлопцям вечерю?»

– Не зовсім так. Енн-Корделія може розігріти вечерю незгірше за мене, хоча їй лише одинадцять, – відповіла Діана з гордістю. – І так чи так вона мусила б робити це завтра. Я збиралася піти на збори Спільноти милосердя. Але піду з тобою на прогулянку. Це буде здійсненням потаємної мрії. Знаєш, Енн, вечорами я часто сідаю при вікні й уявляю, що ми знову діти. Я візьму із собою вечерю для нас...

– І ми з'їмо її в саду Естер Грей. Надіюся, він іще існує?

– Мабуть, – невпевнено відказала Діана. – Я ні разу не була там, відколи вийшла заміж. Енн-Корделія багато гуляє околицями, та я велю їй не ходити задалеко. Вона любить блукати лісами... а якось я насварила її за те, що вона розмовляла сама із собою в саду, і донька відповіла, що розмовляла не із собою, а з духом квітів. Пам'ятаєш ляльковий сервіз у крихітні трояндочки, що ти надіслала їй на дев'ятиліття? Усі предмети цілісінькі – вона така дбайлива. Вона бавиться ним лише тоді, коли на чай приходять Три Зелених Чоловічки. Ніяк не допитаюся в неї, хто ж це такі. Мушу визнати, Енн, у дечому вона більше нагадує тебе, аніж мене.

– Певно, ім'я має все ж більше значення, ніж запевняв нас Шекспір*. Не свари Енн-Корделії за бурхливу уяву, Діано. Мені завжди так шкода дітей, що не проводять кількох років у країні мрій.

– У нашій школі тепер головує Олівія Слоун, – із сумнівом проказала Діана. – Вона бакалавр гуманітарних наук,

* Енн посилається на трагедію В. Шекспіра «Ромео і Джульєтта».

а сюди влаштувалася, щоб жити разом з матір'ю. То вона каже, що дітей слід учити спиратися тільки на факти.

– Невже це від тебе, Діано Райт, я діждала підтримки таких «слоунуватих» тверджень?

– Ні... ні! Мені Олівія не подобається. У неї такі банькати блакитні очі, як у всіх у їхній родині. І я зовсім не проти того, щоб Енн-Корделія фантазувала. У неї це дуже мило виходить... геть як у тебе колись. А «фактів» у житті їй не бракуватиме.

– Отже, ми домовилися. Приходь о другій у Зелені Дахи – вип'ємо смородинівки – Марілла досі часом її робить, попри несхвалення пастора й пані Лінд, – покуштуємо трішки, просто щоб запалити диявольський вогник у серці.

– А пам'ятаєш, як ти споїла мене смородинівкою? – засміялася Діана. Слово «диявольський» не викликало в неї заперечень, як це неодмінно сталося б, якби його вжив будь-хто, окрім Енн. Усі знали, що Енн не має на увазі нічого такого – просто вона так висловлюється.

– Завтра ми влаштуємо справжній день спогадів, Діано. А тепер не затримуватиму тебе – онде вже Фред із бричкою. На тобі така гарна сукня.

– Фред захотів, щоб я пошила нову сукню до цього весілля. Я запевняла, що ми не можемо цього собі дозволити, відколи щойно звели нову клуню, та він заявив, буцім не хоче, щоб серед усіх тих виряджених гостей його дружина була, мов біднячка, що навіть не мала, у чому прийти. Це так по-чоловічому, правда?

– Ти говориш, наче пані Еліот із Глена, – суворо відказала Енн. – Стережися! Невже ти хотіла б жити у світі зовсім без чоловіків?

– Це було б жахливо, – визнала Діана. – Так, Фреде, я йду! Зараз! Ну, то до завтра, Енн.

Дорогою додому Енн зупинилася побіля Джерела Дріад, свого старого любого струмка. Усі розсипи її дитячого сміху, що він був увібрав колись, відлунювали й нині в хлюпоті

його вод. Її колишні мрії – вона мовби знову бачила їх у чистому потічку, – старі обіцянки й потаємні звіряння... струмок зберіг їх усі, вони нуртували в його плескоті, та не було кому наслухати, крім старезних мудрих ялин у Лісі Привидів, які так довго росли, убираючи в себе ці звуки.

2

– Гарний день – мовби зумисне для нас, – проказала Діана. – Шкода лише, що це ненадовго – завтра, очевидно, буде дощ.

– Пусте. Ми вп'ємося його красою сьогодні, навіть якщо завтра сонце зникне за хмарами. Ми тішитимемося дружбі сьогодні, навіть якщо завтра нам доведеться розлучитися. Поглянь на ті довгі гряди золотаво-зелених пагорбів, на ті туманно-блакитні долини. Вони *наші*, Діано... і якщо отой найдальший пагорб значиться в реєстрах як власність Ебнера Слоуна, мені байдуже. Нині він *наш*... і дме західний вітер, що завжди навіває мені відчуття пригоди, і в нас буде чудова прогулянка.

І прогулянка справді вдалася чудова. Енн і Діана знову відвідали всі милі старі місця: Стежину Закоханих, Ліс Привидів, Господу Бездіяльності, Долину Фіалок, Березовий Шлях та Кришталеве Озеро. Усюди були певні зміни. Молоді берізки в Господі Бездіяльності, де так любили бавитися двоє малих дівчат, перетворилися на великі, сильні дерева; Березовий Шлях, яким давно ніхто не ходив, заріс папороттю; Кришталеве Озеро геть висохло, лишивши по собі хіба моховиту багнисту западину. Проте Долина Фіалок стояла бузкова від квітів, а дика яблуня, котру знайшов був Гілберт у лісі, вигналася й укрилася розсипом крихітних пуп'янків, багряних по краях.

Вони були без капелюхів. Коси Енн мерехтіли на сонці, мов полірований палісандр, і Діаніні досі лишалися чорни-

ми та лискучими. Енн і Діана обмінювалися дружніми поглядами, сповненими тепла й розуміння. Інколи вони йшли мовчки. Енн завжди казала, що двоє людей, таких близьких за духом, як вона й Діана, можуть читати думки одне одного. Часом у їхній розмові зринали веселі й цікаві спогади: «А пам'ятаєш, як ти провалилася в сарайчик панянок Копп на дорозі Торі?» – «А пам'ятаєш, як ми стрибнули на гітонуку Джозефіну?» – «А пам'ятаєш наш літературний клуб?» – «А пам'ятаєш, як у день приїзду пані Морган ти пофарбувала собі ніс?» – «А пам'ятаєш, як ми перемовлялися спалахами свічок?» – «А пам'ятаєш весілля панни Лаванди, і які велетенські сині банти були в Шарлотти Четвертої?» – «А пам'ятаєш Спілку вдосконалення Ейвонлі?» Їм здавалося, що вони майже чують відлуння власного сміху, що долинає до них крізь роки.

Спілка вдосконалення Ейвонлі, вочевидь, припинила своє існування. Вона розпалася невдовзі по весіллі Енн.

– Їм бракувало завзяття, – сказала Діана. – Ейвонлійська молодь уже не та, що була в *наші* дні.

– Не кажи так, мовби «наші дні» вже минули, Діано. Сьогодні нам п'ятнадцять років і ми рідні душі. Повітря не просто повне світла – воно саме і є світлом. Я почуваюся так, наче в мене вирости крила.

– Я теж, – підхопила Діана, забувши, що вранці ваги показали їй сто п'ятдесят п'ять фунтів. – Мені незрідка хочеться трохи побути птахою. Мабуть, це дивовижно – літати.

Усюди довкруг них була краса. Несподівані барви спалахували в темній глибині лісів і на звабливих витких стежинах. Крізь молоді ніжно-зелені листки пробивалося сонячне сяйво. Звідусіль долинали веселі розспиви птахів. Там і тут видолинки були, немов купелі з виливаного золота. На кожному повороті в ніс ударяв свіжий весняний запах – чи терпкий аромат папоротей, а чи соснової живиці, чи здорове пахтіння свіжозораної землі. Була там і стежина, прихована завісою з вишневого цвіту, і стара лука, уся обсаджена